

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 21Co/21/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8118202042
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Antónia Kandravá
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8118202042.3

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Antónie Kandravej a členov senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Ingrid Kalinakovej, v spore žalobkyne: A. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. 7, právne zastúpená JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, so sídlom, Sovietskych hrdinov 163/66, Svidník proti žalovanému HOME CREDIT, a.s., so sídlom Teplická 7434/147, Piešťany, IČO: 36234176, právne zastúpený Advokátska kancelária GOLIAŠOVÁ GABRIELA s.r.o., so sídlom Piaristická 707/25, Trenčín, o určenie neprijateľných zmluvných podmienok a vydanie bezdôvodného obohatenia, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 11Csp/33/2018-37 zo dňa 08.06.2018, takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala voči žalovanému určenia neprijateľných zmluvných podmienok v úverovej zmluve č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 05.10.2007, uvedených v hlave 14, záverečné ustanovenia, § 3 a § 4 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit, a.s.. Uplatnila si aj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 734,51 Eur s úrokmi z omeškania 5 % ročne odo dňa nasledujúceho po doručení žaloby žalovanému.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Prešov ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Žalovanému priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

3. Rozhodnutie právne zdôvodnil ust. 2 písm. a, b/, § 3 ods. 1 až 3, § 4 ods. 1, 2, 4, 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy, t.j. v znení účinnom od 1.7.2007 do 31.10.2008, § 40 ods. 1, 3, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1, 2, § 451 ods. 1, 2, § 456, § 544 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka.

4. Vykonaným dokazovaním súd zistil, že strany sporu dňa 05.10.2007 uzavreli spotrebiteľskú úverovú zmluvu č. XXXXXXXXXXXX. Pri skúmaní obsahových náležitostí súd považoval za relevantný § 4 ods. 5 citovaného zákona, keďže nepochybne úrok je charakteristickým znakom úverovej zmluvy (§ 497 Obchodného zákonníka), napokon nutnosť jeho uvedenia v zmluve o spotrebiteľskom úvere je zrejmá aj z § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 258/2001 Z.z., podľa ktorého zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahuje sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov. V preskúmvanej zmluve údaj o úroku chýba, preto žalobkyňa má pravdu o vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného, ktorý prijal od nej platby nad rámec poskytnutého úveru. Jedná sa tak o plnenie bez právneho dôvodu.

5. Žalovaný nepoprel tvrdenie žalobkyne o zaplatení sumy 1.730,33 Eur z predmetnej úverovej zmluvy, platí preto fikcia o jeho nespornosti s poukazom na § 151 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

Bezdôvodné obohatenie žalovaného tak predstavuje rozdiel medzi úhradami žalobkyne vo výške 1.730,33 Eur a poskytnutým úverom 995,82 Eur, čo činí 734,51 Eur.

6. Žalovaný však vzniesol námietku premlčania, ktorú súd považoval za dôvodnú. Je nepochybné, že subjektívna premlčacia lehota začína plynúť od doby, kedy sa oprávnený subjekt dozvedel o bezdôvodnom obohatení povinného subjektu a o jeho výške, avšak túto vedomosť je potrebné odvíjať od toho, kedy oprávnený subjekt získal vedomosť o skutkových okolnostiach, z ktorých možno vyvodíť toto bezdôvodné obohatenie. Súd dospel k záveru, že žalobkyňa sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia žalovaného dozvedela v čase jednotlivých úhrad presahujúcich istinu úveru. Je nemysliteľné, aby bol akceptovateľný názor o plynutí dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty až od roku 2017, kedy sa žalobkyňa údajne dozvedela o bezdôvodnom obohatení od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS. Súd nepovažuje za správne začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty odvíjať od toho, kedy oprávnený subjekt povie, že sa dozvedel o bezdôvodnom obohatení žalovaného. Ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka by stratilo svoje opodstatnenie, keďže každý oprávnený subjekt by si počiatok plynutia tejto lehoty prispôbil tak, aby nárok premlčaný nebol, keďže posúdenie by záviselo len od jeho tvrdenia.

7. V danom prípade žalobkyňa poslednú splátku úveru uhradila 12.10.2011, teda dvojročná premlčacia doba uplynula 12.10.2013 a žaloba bola podaná až 23.2.2018, teda dávno po jej uplynutí.

8. Objektívna premlčacia lehota je podľa názoru súdu trojročná. Žalobkyňa nepreukázala, že by sa žalovaný úmyselne bezdôvodne obohatil. Zo strany žalobkyne sa jedná len o všeobecné vyjadrenie, ktoré sa týka podnikateľskej činnosti žalovaného, z ktorého nie je možné automaticky vyvodíť, že žalovaný pri výkone svojej podnikateľskej činnosti sa chcel úmyselne obohatiť. Žalovaný poskytuje úvery z vlastných zdrojov, je samozrejmé, že má záujem získať zisk práve prostredníctvom vyplatenia úrokov a poplatkov. Zákonná sankcia v podobe bezpoplatkovosti a bezúročnosti úveru svojou existenciou vylučuje úmysel veriteľa, pretože ho postihuje za takého konanie obmedzením zisku, teda dôvodu, pre ktorý podniká.

9. Pokiaľ ide o žalobu o vyslovenie neprijateľných zmluvných podmienok, podľa názoru súdu nebola dôvodná v individuálnom spotrebiteľskom spore, ak zmluvný vzťah medzi stranami je už ukončený a súd nevyhovuje žalobe o plnenie, ktoré súvisí s neprijateľnou zmluvnou podmienkou, čo je zrejmé aj z ustanovenia § 299 Civilného sporového poriadku. Osobitne niet dôvodu na vyslovenie neprijateľnej zmluvnej podmienky v tomto prípade, ak tá sa týka zmluvnej pokuty, ktorú žalobkyňa nezaplatila a ktorú žalovaný ani neuplatnil.

10. V tomto spore sa žaluje o neprijateľnosť zmluvnej podmienky predstavujúcej zmluvnú pokutu, ktorá bola uvedená v úverových zmluvných podmienkach žalovaného. Tie však neboli stranami podpísané, pričom dohodu o zmluvnej pokute možno dojednať len písomne a v prípade absencie písomnej formy ide o právny úkon absolútne neplatný. Niet dôvodu žalovať o neprijateľnosť zmluvnej podmienky, ktorá je v tomto právnom úkone upravená.

11. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku, vzhľadom na skutočnosť, že nezistil žiadny dôvod pre aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku. Za okolnosť brániacu jeho použitiu súd považoval aj skutočnosť, že žalobkyňa napriek vyslovenému predbežnému právnomu posúdeniu veci v úvode pojednávania na svojej žalobe zotrvala.

III. Obsah odvolania žalobkyne

12. Proti rozsudku podala odvolanie žalobkyňa, namietajúc nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie. Zákon striktné rozlišuje inštitút subjektívnej premlčacej lehoty a objektívnej premlčacej lehoty. Subjektívna premlčacia lehota môže začať plynúť kedykoľvek počas plynutia objektívnej premlčacej doby, inak povedané, k subjektívnej vedomosti oprávneného subjektu naplnením predpokladov vedomosti o bezdôvodnom obohatení a osobe, ktorá sa bezdôvodne obohatila, môže dôjsť kedykoľvek v rámci plynutia objektívnej premlčacej lehoty. Pre kategóriu objektívnosti, je podstatou jej nezávislosť od ľudského vedomia. Naproti tomu, pre kategóriu subjektívnosti, je podstatou existencia vo vedomí, závislosť od vedomia, získanie vedomostí. Subjektívna premlčacia lehota plynie od vtedy, kedy ten, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané, skutočne zistí, že môže podať žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, a to bez ohľadu

na to, že sa o tom mohol dozvedieť skôr. Žalobkyňa nevedela, že platby, ktoré od nej žalovaný prijal nad výšku istiny, prijímal protizákonne. Žila v omyle, že žalovaný tieto platby prijíma v súlade so zákonom. Tento omyl spôsobil žalovaný porušením spotrebiteľského práva, pričom žalobkyňa verila tomu, že pri poskytovaní úveru postupuje s náležitou odbornou starostlivosťou, podľa zákona. O týchto skutočnostiach sa žalobkyňa dozvedela až od združenia na ochranu spotrebiteľov a do úvahy prichádzalo podanie žaloby. Aj úvahy súdu o neakceptovaní desaťročnej objektívnej premlčacej lehoty vychádzajú z mylných skutkových východísk a riadia sa mylným právnym názorom. Podstata aplikácie desaťročnej premlčacej lehoty spočíva v tom, že v dobe prijatia nezákonnej platby dodávateľ prijal platbu, o ktorej vedel, že ju získava na úkor spotrebiteľa, ako bezdôvodné obohatenie, a to aj v prípade, ak v dobe uzatvorenia zmluvy ešte tento úmysel nemusel mať, čo je ale najmenej pravdepodobná možnosť. V každom prípade, však prijatím platby tvoriacej bezdôvodné obohatenie, sa úmysel dodávateľa získať bezdôvodné obohatenie prejavil a naplnil jeho konaním, keď prijal a ponechal si platbu, ktorá mu bola vyplatená bez právneho dôvodu. Obchodník, profesionál vedel, že mu bola platba vyplatená v rozpore so zákonom a napriek tomu si platbu ponechal. Chcel platbu prijať a prijal ju, viediac, že je to platba prevyšujúca istinu, napr. z dôvodu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru. To u obchodníka platí nevyvrátiteľná domnienka, že pozná zákon a ako profesionál zákon poznať musí, lebo je to jeden z jeho pracovných nástrojov a na rozdiel od spotrebiteľa, aj vie ako má s právom naložiť, a teda či sa rozhodne, že sa bude na úkor spotrebiteľov nezákonne obohacovať, alebo nie. Pokiaľ súd prvej inštancie zamietol žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, tak jeho úvahy, obsiahnuté v odôvodnení bod 54. a nasl. napadnutého rozsudku, nemajú oporu v zákone a aj si protirečia. Aj Súdny dvor EÚ v rozhodnutí Cofidis potvrdil, že plynutie času v žiadnom prípade nemôže byť skutočnosťou, ktorá by mala znížiť alebo znemožniť ochranu práv spotrebiteľa pred nekalými obchodnými podmienkami, podľa čl. 3 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS. Neprijateľnosť zmluvnej podmienky nie je podľa zákona nijako daná tým, či spotrebiteľa už nejako zasiahla alebo ho nezasiahla a či sa prípadne domohol ochrany proti obchodníkovi aj dovolaním sa iného právneho inštitútu ako je neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Skutočnosť splatenia úveru nehrá pri určovaní neprijateľnosti zmluvnej podmienky žiadnu rolu. Nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že od 01.01.2018 sa môže spotrebiteľ pred súdom domáhať určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, keď to ustanovenie § 11 ods. 4 zák. č. 129/2010 Z. z. výslovne umožňuje, a to práve s odkazom na § 137 Civilného sporového poriadku. Výklad Civilného sporového poriadku, ktorý použil súd prvej inštancie, by vlastne vôbec nebolo možné v SR určovať neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Uvedené je však v príkrom rozpore s čl. 6 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS. Ak by mal v SR platiť zákaz určovania neprijateľnosti zmluvných podmienok v individuálnych spotrebiteľských veciach, je namieste navrhnúť predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru EÚ, či sa má Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, v spojení s čl. 169 Lisabonskej zmluvy a čl. 38 Charty základných práv Európskej únie, vykladať v tom zmysle, že jej odporuje právna úprava členského štátu, akou je § 137 Civilného sporového poriadku, v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy, dotknutej vo veci samej, ktorá bráni vyhovieť žalobe o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok v individuálnom spotrebiteľskom spore. Neprijateľnosť zmluvnej podmienky by nebolo možné určovať len v prípade, ak by zmluva nevznikla (non negotium), nie ak zmluva vznikla, ale pre vady je neplatná (negotium nullum). Spotrebiteľ sa môže domáhať neprijateľnosti zmluvnej podmienky aj vtedy, ak mu je predložený hoci aj len návrh spotrebiteľskej zmluvy, bez ohľadu na to, či k uzatvoreniu zmluvy vôbec dôjde (pred zmluvou, počas zmluvy, po zmluve). Navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

13. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní v zmysle ust. § 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v zmysle ustanovenia § 470 ods. 1 a 2 CSP), vzhľadom na včas podané odvolanie, osobou oprávnenou (§ 362 ods. 1 CSP, § 359 CSP) preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 378, § 379 a § 380 CSP, vec prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je dôvodné.

14. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že sporové strany uzavreli dňa 05.10.2007 spotrebiteľskú úverovú zmluvu č. XXXXXXXXXXX. Pri jej súdnom prieskume bolo zistené, že neobsahuje zákonom požadované náležitosti, a to konkrétne údaj o výške úroku z úveru. Ak dodávateľ takto koncipoval zmluvu, je povinný znášať zákonné sankcie s tým spojené, a teda, že podľa § 4 ods. 5 zákona č. 258/2001 Z.z. nemôže od spotrebiteľa požadovať úrok v zmluve neuvedený.

15. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že žalobkyňa istinu poskytnutého úveru preplatila. Skutkové tvrdenia sporových strán neboli sporné, preto súd prvej inštancie uzavrel, že na strane žalovaného došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Výška bezdôvodného obohatenia predstavuje medzi úhradami žalobkyne vo výške 1.730,33 Eur a poskytnutým úverom 995,82 Eur, čo činí 734,51 Eur.

16. Žalovaný v konaní vzniesol námietku premlčania uplatneného nároku žalobkyne, súd vzhľadom jej dôvodnosť a žalobu zamietol. Odvolací súd sa s právnym záverom súdu prvej inštancie nestotožnil a na zdôvodnenie jeho vecnej nesprávnosti uvádza nasledovné.

17. Čo sa týka práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, toto podlieha premlčaniu. Pri premlčaní práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia je ustanovená kombinovaná premlčacia doba, a to subjektívna (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a objektívna (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Začiatok subjektívnej i objektívnej premlčacej doby je stanovený odlišne, na sebe nezávisle. Subjektívna premlčacia doba môže plynúť iba v rámci objektívnej premlčacej doby, ktorú nemôže prekročiť. Subjektívna premlčacia doba je dvojročná a na začatie jej plynutia vždy treba rešpektovať subjektívnu stránku oprávneného týkajúcu sa jeho vedomosti o bezdôvodnom obohatení a vedomosti o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

18. Ako vyplýva z početných rozhodnutí súdov, pre začiatok plynutia subjektívnej doby je rozhodujúce poznanie skutkových okolností (ani nie tak právneho posúdenia), no okolností nie zo zmluvy, ale okolností z porušenia práva, v danom prípade z bezdôvodného obohatenia (okolnosť, že došlo k porušeniu zákona, o výške bezdôvodného obohatenia a príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma okolnosťami). Zdá sa teda, že nepostačujú pochybnosti, ale „dozvedenie“ sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia.

19. Súdom prvej inštancie predostretá premisa, posudzovať počiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia, počnúc momentom uhradenia jednotlivých splátok úveru, presahujúcich istinu poskytnutého úveru, vyžaduje, aby spotrebiteľ posúdil náležitosti zmluvy o úvere v čase jej uzavretia a navyše núti súd k uvažovaniu, že nad rámec istiny platil dobrovoľne. Nemožno však opomínať rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorých, princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) a „vigilantibus iura scripta sunt“ (právo patrí bdelym) v spotrebiteľských právnych vzťahoch ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana spotrebiteľa, vychádzajúc pritom aj z početnej rozhodovacej praxe Súdneho dvora EÚ.

20. Systém ochrany zavedený smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah (rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. 1-4941, bod).

21. Zákon pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby predpokladá to, kedy sa dotknutá osoba dozvedela o bezdôvodnom obohatení a kto ho získal. Nie teda čas, od kedy sa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že mala poznať právo. Každý je povinný poznať právo, no nikomu nemožno nanútiť povinnosť, aby to právo vedel aj správne aplikovať. Právny poriadok slova „vedieť mal a mohol“ pritom obsahuje v iných prípadoch, no na účely začiatku premlčacej doby ich nestanovil. Existuje preto obava, že nedôsledným výkladom zákonného termínu „dozvie“ sa, potiera rozdiel medzi objektívnou a subjektívnou dobou. Najzávažnejšie negatívne následky by nastali v prípade rozumovo menej vyspelých osôb, ktorým by sa nanútila povinnosť poznať aplikáciu práva bez ohľadu na úroveň ich mysle. (OGH 3Ob592/77 „Na slabomyslenosť podľa § 879 Abs 2 Z 4 ABGB je potrebný menší stupeň slabosti mysle ako taký, ktorý má za následok nesvojprávnosť“. Inými slovami povedané, nemožno prikázať všetkým bez rozdielu úrovne mysle byť „advokátom“, aj keď ani u advokátov nemožno vylúčiť, že sa o bezdôvodnom obohatení dozvedia až s odstupom času po vykonaní plnenia. Relevanciu má teda to, od kedy sa dotknutá osoba dozvie, že plniť nemala a nieže plnila.

22. V danom prípade je totiž pre plynutie subjektívnej premlčacej doby v zmysle § 107 ods. 1 OZ rozhodujúce, kedy sa oprávnený (tu žalobca) dozvedel o bezdôvodnom obohatení a kto ho získal, pričom

nestačí len možnosť sa uvedené dozvedieť, ale rozhodujúce je, kedy sa tak skutočne stalo. Nie je ani rozhodujúce, že pri vynaložení obvyklej starostlivosti sa oprávnený mohol o vzniku bezdôvodného obohatenia dozvedieť skôr. Tento právny záver je plne v súlade s už ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít (napr. R 25/1986, rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo 145/2004, sp. zn. 5Cdo121/2009, sp. zn. 1Cdo 67/2011, NS ČR sp. zn. 25Cdo 1618/99, sp. zn. 30Cdo 2758/2006, rozhodnutie Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 47/2019-20 a iné).

23. O vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného sa žalobkyňa podľa vlastného vyjadrenia dozvedela od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS v mesiaci júl roku 2017, o čom predložila súdu prehlásenie združenia (č. I. 9 spisu). O pravdivosti tohto tvrdenia nemá odvolací súd pochybnosti.

24. Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS informovalo žalobkyňu o bezúročnosti poskytnutého úveru. Upovedomilo ju o tej skutočnosti, že ak istinu úveru preplatila, vzniklo na strane dodávateľa, žalovaného, bezdôvodné obohatenie, vydania ktorého sa môže domáhať súdnou cestou.

25. V kontexte vyjadrení žalobkyne je zrejmé, že vysvetlenia, poskytnuté jej združením, navodili zmenu v jej vedomí. Žalobkyňa nadobudla vedomosti, ku ktorým vlastným poznáním doposiaľ neprišla. Tento moment považuje odvolací súd za počiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby, keďže žalobkyňa skutočne nadobudla vedomosť o svojom práve na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré si uplatnila súdnou cestou. Márne uplynutie subjektívnej premlčacej doby by malo nastať v júli 2019, no keďže žaloba bola podaná dňa 23.02.2018, bola podaná včas. Námitka premlčania vznesená žalovaným vo vzťahu k plynutiu subjektívnej premlčacej doby z tohto dôvodu nebola dôvodná a súd prvej inštancie ju nesprávne právne posúdil.

26. Vo vzťahu k plynutiu objektívnej premlčacej doby je potrebné uviesť, že od žalovaného ako osoby podnikajúcej na finančnom trhu, ktorá zároveň má odbornú prevahu nad spotrebiteľom, možno očakávať, že vo vzťahu k nemu sa bude správať poctivo. Žalovaný má v predmete činnosti okrem iného aj poskytovanie úverov a pôžičiek nebankovým spôsobom, teda jeho povinnosťou bolo poznať a dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na poskytovanie spotrebiteľských úverov ako predpoklad výkonu podnikateľskej činnosti.

27. Podnikateľská činnosť podľa názoru odvolacieho súdu stavia podnikateľa do roviny odborníka v predmete svojej podnikateľskej činnosti. Porušenie zákona pri jej výkone nemožno ospravedlniť neznalosťou zákona o spotrebiteľských úveroch, keďže táto je predpokladom pre pôsobenie žalovaného na finančnom trhu.

28. V preskúmvanej veci zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahovala údaj o výške úroku z úveru, a to aj napriek tej skutočnosti, že je obligatórnou náležitosťou zmluvy o úvere podľa § 497 Obchodného zákonníka. Údaj o úroku z úvere vyžaduje v zmluve uviesť aj zákona č. 258/2001 Z.z., podľa § 4 ods. 2 ktorého, zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí obsahuje najmä sumu, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov; ak je to možné, treba uviesť aj súčet týchto platieb s upozornením na možnosť účtovania kompenzácie ušlých výnosov, ak veriteľ chce túto možnosť využiť.

29. Nenáležitým koncipovaním zmluvy o úvere nastáva sankcie v podobe nemožnosti dodávateľa požadovať od spotrebiteľa zaplataenie úrokov, ktoré neboli dohodnuté v zmluve (§ 4 ods. 5 zákona č. 258/2001 Z.z.). Žalovaný ako profesionál na poskytovanie úverov si tejto zákonnej sankcie musel byť vedomý, napriek tomu prijímal platby od spotrebiteľa nad rámec poskytnutej istiny úveru, čím sa bezdôvodne obohacoval.

30. Odvolací súd konštatuje, že konanie žalovaného pri uzatváraní zmluvy nebolo súladné s dobrými mravmi, žalovaný nerešpektoval povinnosti stanovené zákonom o spotrebiteľských úveroch a ustanoveniami Občianskeho zákonníka zameranými na ochranu spotrebiteľa. Jeho konanie preto nemožno hodnotiť inak ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bezprávneho dôvodu, minimálne s nepriamym úmyslom získať majetkový prospech. S ohľadom na okolnosti prípadu možno uzavrieť, že úmysel žalovaného bezdôvodne sa obohatiť na úkor žalobcu bol daný už od uzatvorenia zmluvy, ktorej návrh koncipoval žalovaný a predložil ho na podpis žalobcovi, a teda bol daný aj v čase, kedy došlo k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovaného (porov. rozsudok Krajského

súdu v Prešove z 12. decembra 2011, sp. zn. 7Co/84/2011, tiež rozsudok Krajského súdu v Prešove z 21.1.2013, sp. zn. 2Co 9/2012).

31. Pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení sa uplatňuje ust. § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého je premlčacia doba desaťročná a plynie od vzniku bezdôvodného obohatenia.

32. Rozsiahla konštantná rozhodovacia prax, predovšetkým Krajského súdu v Prešove (1Co/8/2017, 5Co/278/2016, 10Co/75/2016, 18Co/110/2016 a ďalšie), je jednotná v závere, že v prípadoch, kedy spotrebiteľské úvery poskytujú nebankové subjekty a zmluvy o spotrebiteľských úveroch obsahujú neprijateľné zmluvné podmienky resp. v dôsledku chýbajúcich náležitostí sú bezúročné a bez poplatkov, plynie spotrebiteľovi 10-ročná objektívna premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré získal veriteľ plnením spotrebiteľa z takejto zmluvy. Súd s ohľadom na zistený skutkový stav nevidí dôvod odklonu do doterajšej judikatúry a má za to, že aj v predmetnom prípade sa nárok na vrátenie bezdôvodného obohatenia premlčuje v 10-ročnej objektívnej premlčacej dobe. Aj v tomto rozsahu bola vznesená námietka premlčania uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia nedôvodná.

33. K možnosti určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky v zmysle ust. § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku, je potrebné poukázať na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 27/2018 zo dňa 28.03.2019, z odôvodnenia ktorého odvolací súd cituje nasledovne:

„Žaloba, ktorou sa žalobca (majúci v právnom vzťahu, ktorého sa vec týka, postavenie spotrebiteľa) domáha vyslovenia (určenia) neprijateľnosti zmluvných podmienok, resp. vyslovenia (určenia) ich neplatnosti z dôvodu neprijateľnosti, nie je určovacou žalobou v zmysle § 137 ods. 1 písm. c) C. s. p. (predtým v zmysle § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku). K tomuto právnomu záveru dospel aktuálne najvyšší súd už v rozhodnutí z 28. februára 2019 sp. zn. 6 Cdo 127/2017, v ktorom uviedol, že ide o osobitný druh žaloby patriacej spotrebiteľovi s cieľom domáhať sa proti porušiteľovi ochrany svojho práva pred neprijateľnými podmienkami na súde, ktorá má podklad v osobitných predpisoch (§ 53 ods. 1, ods. 4 a 5 a § 53a Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z.). V prípade takejto žaloby nie je preto potrebné tvrdiť a preukazovať naliehavý právny záujem. Vychádza totiž z predpokladu, že dodávateľ porušuje svoju povinnosť nepoužívať neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách. Je založená na protiprávnom konaní dodávateľa voči spotrebiteľovi. Kladným rozhodnutím o takejto žalobe sa priamo nedeclaruje (ne)existencia práva, ale sa deklaruje existencia nečestnej podmienky, ktorá je v spotrebiteľskej zmluve od jej vzniku. Možno ju uplatniť len v prípade spotrebiteľskej zmluvy a odlišným je aj účel, ktorému má slúžiť (jej cieľom je zabrániť používaniu neprijateľnej zmluvnej podmienky).“

34. Všeobecným právnym predpisom upravujúcim ochranu spotrebiteľa je zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k tomuto právnomu predpisu aj Občiansky zákonník má povahu osobitného predpisu a vo svojich ustanoveniach len dopĺňa všeobecnú úpravu danú zákonom č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov o ďalšie osobitné ustanovenia zamerané na ochranu spotrebiteľov. Je to zrejme z ust. § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov, podľa ktorého každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách, pričom v poznámke k tomuto ustanoveniu je daný odkaz na ust. § 52 - § 54 Občianskeho zákonníka. Jedným z prostriedkov súdnej ochrany je i žaloba na určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky. Ust. § 3 ods. 5 veta prvá zákona č. 250/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov priamo umožňuje spotrebiteľovi proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať sa ochrany svojho práva proti porušiteľovi na súde.

35. Pre vyslovenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky súdom postačuje objektívna spôsobilosť zmluvnej podmienky negatívne zasiahnuť do práv spotrebiteľa. Žalobkyňa bola neprijateľnými zmluvnými podmienkami počas trvania zmluvného vzťahu viazaná. Dodávateľ sa nezbaví zodpovednosti za použitie neprijateľnej zmluvnej podmienky ani splnením dlhu. Odvolací súd pritom poukazuje na uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 20Co/295/2014 - 151, z obsahu ktorého je zrejme, že spotrebiteľ má právo, aby jeho právne postavenie nebolo spochybnované existenciou neprijateľnej zmluvnej podmienky a v tomto slova zmysle nie je rozhodné, či dochádza aj k uplatneniu práv na plnenie vyplývajúcich z takejto neprijateľnej podmienky (posudzuje sa, či zmluvná podmienka je z objektívneho hľadiska spôsobilá negatívne zasiahnuť do práv spotrebiteľa), ako ani to, kedy sa spotrebiteľ domáha určenia zmluvnej podmienky za neprijateľnú, t.j. či tak činí pred vstupom do zmluvného vzťahu s dodávateľom, počas jeho trvania, alebo až následne. Danosť právneho záujmu

na zabezpečení právnej istoty, ochrany spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami nie je časovo limitovaná. Právny záver súdu prvej inštancie nebol z tohto dôvodu správny.

36. Zmluvná pokuta nebola predmetom konsenzu zmluvných strán úverovej zmluvy, a teda nebola individuálne dojednaná, preto možno uzavrieť, že sporná zmluvná podmienka je tak v rozpore s § 54 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. Dodávateľ so žalobkyňou ako spotrebiteľkou zmluvnú pokutu osobitne nevyjednával, pretože zmluvná pokuta je súčasťou formulárových všeobecných zmluvných dojednaní. Predmetné dojednanie považuje odvolací súd za absolútne neplatné a neúčinné, keďže podľa zákonných ustanovení § 544 Občianskeho zákonníka, zmluvná pokuta musí mať pre svoju platnosť písomnú formu. Už len z toho vyplýva, že zákonodarca zmluvnú pokutu považuje za sankciu, ktorá má byť osobitne dojednaná v zákonom predpísanej písomnej forme. Na platné dohodnutie zmluvnej pokuty je tak potrebná písomná dohoda o tejto zmluvnej pokute, v ktorej bude špecifikované porušenie zmluvnej povinnosti, ktoré je zabezpečené zmluvnou pokutou, ako aj výška alebo spôsob určenia výšky tejto zmluvnej pokuty. Z ust. § 40 Občianskeho zákonníka vyplýva, že písomná forma právneho úkonu je dodržaná, ak text právneho úkonu podpíše konajúca osoba. V danom prípade úverové podmienky nie sú stranami sporu podpísané. Nedodržanie písomnej formy právneho úkonu s poukazom na § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka je dôvodom absolútnej neplatnosti, čo len zvýrazňuje potrebu vyslovenia jej neprijateľnosti.

37. Podľa čl. 6 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „Smernica“), členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

38. Podľa čl. 7 ods. 1 Smernice, členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

39. Odvolací súd zdôrazňuje, ako to už uviedol vyššie, že spotrebiteľ vstupuje s dodávateľom do právneho vzťahu s vierou, že zmluva je dodávateľom koncipovaná v súlade so zákonom aj dobrými mravmi. Spolieha na zodpovednosť a česťnosť dodávateľa, a teda aj v prípade, ak by v ich zmluvnom vzťahu nastal dôvod na zaplatenie zmluvnej pokuty zo strany spotrebiteľa, tento by sa dôvodne mohol domnievať, že jej dojednanie je platné a na jej základe plnil, ako aj možno ďalší iní spotrebiteľia. Ak by sa toleroval postup súdu prvej inštancie, ktorý zamietol žalobu o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, okrem iného, aj z dôvodu jej neplatnosti pre nedodržanie písomnej formy, popieral by tým zmysel ochrany spotrebiteľa, zároveň by došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1, čl. 7 ods. 1 Smernice.

40. S určením určitej zmluvnej podmienky za neprijateľnú je spojený významný právny následok spočívajúci v tom, že dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi, čo vyplýva z ust. § 53a Občianskeho zákonníka. Okrem uvedeného takéto určenie má význam aj pre spotrebiteľa, ktorý mal v konaní o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky úspech, a to v tom, že mu vzniká možnosť uplatniť si ďalšie právo, a to právo na primerané finančné zadosťučinenie v zmysle ust. § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. K uplatneniu tohto práva totiž nemôže dôjsť kedykoľvek, nakoľko vzniká po tom, čo zo strany spotrebiteľa dôjde k úspešnému uplatneniu porušenia práva alebo povinnosti na súde.

41. Vzhľadom na doposiaľ uvedené, odvolací súd nepovažuje právne závery súdu prvej inštancie za správne. Z tohto dôvodu napadnutý rozsudok zrušil postupom vyplývajúcim z ust. § 389 ods. 1 písm. b) CSP a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

42. Po vrátení veci je úlohou súdu prvej inštancie opätovne posúdiť dôvodnosť žaloby vo veci samej. Uvedeným procesným postupom stranám zároveň nebude odňatá dvojinstančnosť súdneho konania, a s tým spojená možnosť podania riadneho opravného prostriedku.

43. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne aj o trovách odvolacieho konania.

44. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona číslo 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).